

15. АНАЛІЗ ЧИННИКІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА УКРАЇНСЬКИЙ РИНОК ОРГАНІЧНИХ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ РОСЛИННОГО ПОХОДЖЕННЯ

Ольга Душак

Національний університет харчових технологій, Київ, Україна

e-mail: olga_benderska@ukr.net

Сучасне суспільство характеризується трансформацією виробничої системи, зокрема вимог до сільськогосподарського виробництва, та зміною векторів, що забезпечують соціальну та екологічну складові останнього. Тенденції розвитку аграрного сектору України свідчать про наявність великого нереалізованого потенціалу, який в умовах інтенсивного виробництва не враховує екологічні та соціальні фактори. Ця вимога може бути задоволена шляхом розвитку органічного виробництва в аграрному секторі. Водночас, на національному рівні цим питанням не приділяється належної уваги. Сьогодні є всі підстави вважати, що продовольча безпека в Україні знизилася до критичного рівня. Однак ситуація може покращитися, якщо буде прийнята державна політика відродження аграрного сектору та ухвалені необхідні нормативно-правові акти щодо органічного сільськогосподарського виробництва.

Передумовою розвитку органічного виробництва в аграрному секторі економіки України є необхідність забезпечення населення якісними продуктами харчування. Це дозволить реалізувати концепцію сталого розвитку не тільки в аграрному секторі, а й в економіці в цілому, збалансувавши екологічну, соціальну, економічну, культурну та національну складові. Крім того, повноцінне та безпечне харчування є одним з найважливіших факторів, що визначають здоров'я населення. Вона забезпечує нормальний ріст і розвиток дітей, допомагає запобігти хворобам, подовжує життя людей, підвищує їхню працездатність і створює умови для належної адаптації людини до навколишнього середовища.

Оцінка продажів свідчить, що у 2019 році реалізовано близько 7350 тис. кг органічних продуктів харчування, що перевищує 575 млн грн. Порівняння тенденцій органічного ринку та продажів органічної продукції українських виробників у 2019 та 2020 роках свідчить про зростання обсягів продажів на 6% у 2020 році. Якщо розглядати фінансову складову, то у 2020 році продажі органічної продукції, виробленої в Україні, зросли на 19% порівняно з 2019 роком [1].

Для фруктів основними причинами стали вищі ціни на органічну заморожену продукцію в ЄС та зниження інтенсивності та дисбаланс роздрібною торгівлі через регулювання, пов'язане з пандемією COVID-19. Високий попит та цінова кон'юнктура на ринку заморожених ягід ЄС мали значний вплив і не сприяли збільшенню обсягів продажів на внутрішньому ринку України. Не сприяла. Продажі баштанних через роздрібні мережі суттєво скоротилися. Так, за підсумками 2020 року роздрібні продажі свіжих органічних фруктів

скоротилися до 240 тон або 10 млн грн у вартісному вираженні. Дійсно, для виробників фруктів потенціал продажів через альтернативні канали збуту (онлайн та адресна доставка) був суттєво обмежений. Це пов'язано з тим, що 90% обсягу продажів склали свіжі фрукти та відносно недорогі дині, які не гарантували належної якості кінцевому споживачеві, що призводило до значного збільшення витрат на одиницю продукції. Значна частина органічних фруктів, які можна було продати, продавалася як неорганічна продукція. На відміну від фруктів, обсяг продажів органічних овочів збільшився на 15% у вартісному вираженні до 15 млн грн у 2020 році, а в натуральному вираженні - у 3,2 рази. Ця позитивна та різноманітна тенденція була зумовлена зміною асортименту реалізованої продукції, збільшенням інтенсивності продажів через альтернативні канали збуту (наприклад, онлайн, прямі продажі), ширшим асортиментом овочів, який пропонують органічні виробники, та збільшенням кількості гравців на ринку. Зокрема, продажі патисонів та кабачків значно зросли порівняно з попереднім роком, тоді як продажі помідорів, огірків та баклажанів зросли незначно. Волатильність ринку висока, оскільки деякі виробники експериментують зі своїм асортиментом, створюючи проблеми із забезпеченням стабільних поставок до мережі [2].

Серед фруктів баштанні культури були лідером продажів у 2020 році. Продажі кавунів та динь склали понад 165 тон. Лохина була другою за обсягом продажів фруктів; у 2020 році продажі лохини перевищили 50 тон. На третьому місці - малина, ожина та смородина, продажі яких у 2020 році перевищили 15 000 кг. Аналіз причин, чому яблука та груші, найбільш популярні та звичні для українських споживачів, не доступні в достатній кількості, показує, що більшість цих органічних фруктів переробляються та експортуються переважно у вигляді сокових концентратів та сухофруктів.

Підсумовуючи результати дослідження, можна сказати, що вітчизняний ринок органічних продуктів харчування розвивається і має тенденцію до зростання. Темпи зростання не стрімкі, але систематичні. Важливу роль відіграють оператори органічного ринку. Вони також відіграють важливу роль у підвищенні обізнаності споживачів про переваги органічних продуктів харчування.

Інтенсивність комунікації зі споживачами зросла, і оператори розпочали інформаційні кампанії щодо переваг органічних продуктів над неорганічними, що мало прямий вплив на споживчий вибір.

Список джерел посилань

1. Дослідження органічного ринку України (2019—2020). Режим доступу https://organicinfo.ua/Market_study_2019-2020_web.pdf
2. Ринок органічної продукції в Україні. Режим доступу URL: <http://agro-business.com.ua/agro/podiia/item/9994-rynok-orhanichnoi-produktsii-v-ukraini.html>.